การบริหารเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขา

อธิย์รัช วิชญ์ธนาศิริ[1*] สุวดี อุปปินใจ[2] พูนชัย ยาวิราช[3]

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[2] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

*Corresponding author e-mail, 678914011@crru.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ	หลักการสำคัญของการบริหาร แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้กรอบการดำเนินงานของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับเนื้อหาได้อธิบายแนวคิดพื้นฐานทางการบริหาร ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การประสานงาน และการกำกับติดตามประเมินผล ซึ่งมักดำเนินงานผ่านวงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า หลักการบริหารดังกล่าวได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้โดยตรงในการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองและจำแนกนักเรียน การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหา การแนะแนวและการเป็นที่ปรึกษา การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเกื้อหนุน 5 ด้าน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ศักยภาพของครูที่ปรึกษา ความเข้มแข็งของคณะกรรมการดำเนินงาน การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะของบุคลากร ความพร้อมของสื่อและเครื่องมือสนับสนุน การดำเนินงานตามกรอบการบริหารนี้อย่างเป็นระบบและบูรณาการ ถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างหลักประกันทางการศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์และนโยบายการศึกษาชาติ ผู้นำ ประสานความร่วมมือ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร
คำสำคัญ: การบริหาร; การช่วยเหลือนักเรียน; การศึกษาภาคบังคับ

วันที่รับบทความ: 24 พฤศจิกายน 2568
วันที่แก้ไข: 12 กุมภาพันธ์ 2569
วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 1 มีนาคม 2569 | |

Supporting Students to Remain in the Compulsory Education System for Opportunity Expansion Schools in Special Mountainous Areas

Atirach Wichtanasiri[1*] Suwadee Ouppinjai[2] Phoonchai Yawirach[3]
[1] Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University
[2] Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University
[3] Educational Administration Program, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University
* Corresponding author e-mail, 678914011@crru.ac.th

ARTICLE INFO

Academic article

Keywords:
Administration; Student Support; Compulsory Education

Received: 24 November 2025
Revised: 12 February 2026
Accepted: 1 March 2026

ABSTRACT

Core administrative principles illustrate the application of the operational framework for the student care and support system to prevent student attrition from compulsory education. The content explains foundational administrative concepts, including Planning, Organizing, Leading, Coordinating, and Monitoring & Evaluation, which are often operationalized through the quality cycle (PDCA) to effectively achieve organizational goals. The synthesis indicates that these administrative principles are directly applied in establishing the student care and support system. This system comprises six key components: (1) knowing students individually, (2) screening and classifying students, (3) coordinating with relevant stakeholders, (4) student development and problem-solving, (5) guidance and counseling, and (6) continuous monitoring and evaluation. Furthermore, it was found that the success factors of the student care and support system depend on five enabling factors: the leadership of administrators, the competency of teacher-advisors, the strength of the implementation committee, the development of personnel's knowledge and skills, and the availability of media and support tools. The systematic and integrated implementation of this administrative framework is considered a critical mechanism for ensuring educational assurance and promoting the quality completion of compulsory education by students, in alignment with the spirit and policies of national education. Leaders coordinate cooperation and create a working atmosphere conducive to organizational success.

บทนำ

การจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นภารกิจสำคัญของรัฐในการพัฒนาคนไทยให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยรัฐมีหน้าที่สนับสนุนการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พร้อมจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ทั้งนี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยที่มุ่งให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน ในเวทีโลก” (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2555–2559) จึงเน้นให้คนไทยทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล

เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางโอกาส กระทรวงศึกษาธิการจึงดำเนินนโยบาย “โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” โดยเริ่มต้นจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2530 และพัฒนาต่อเนื่องในพื้นที่ชนบทห่างไกล ซึ่งมักประสบปัญหาความยากจน การขาดแคลนทรัพยากร และไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) นโยบายนี้มุ่งให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบทได้รับโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้โรงเรียนประถมศึกษาเดิมขยายชั้นเรียนเพิ่มขึ้น และได้รับงบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัวโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ซึ่งถือเป็นการตอบสนองต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาของเด็กไทยอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขายังคงเผชิญความท้าทายในการบริหารจัดการที่ซับซ้อนกว่าพื้นที่ทั่วไป ด้วยสภาพภูมิประเทศที่สูงชัน การคมนาคมลำบาก และโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำใช้ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน รวมถึงภาระในการดูแลนักเรียนพักนอนหรือโรงเรียนสาขา (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ขณะเดียวกัน นักเรียนในพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเฉพาะ ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงและการอยู่ในระบบการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

ในบริบทของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ความยากจน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความเหลื่อมล้ำเชิงโอกาส ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับ การบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีระบบที่ชัดเจนในการดูแล ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้เด็กสามารถ เรียนต่ออย่างราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขยายโอกาสฯ ซึ่งทำหน้าที่รองรับเด็กในพื้นที่ชายขอบเหล่านี้อย่างจริงจัง

การบริหารเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงควรเน้นการปกป้อง ป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นกำลังหลัก พร้อมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม ความรู้ ความสุข ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสม มีทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตการณ์ต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เพื่อจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีแบบแผนชัดเจน และใช้เครื่องมือที่ตรวจสอบได้ โดยครูแนะแนวและครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแล พร้อมเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552; กนกวรรณ อุ่นจิตต์, 2565)

งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาการบริหารเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางในการบริหารเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งคาดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำไปใช้แนวทางการบริหารเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้แนวทางการสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การบริหาร

1. ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Harold Koontz and Cyril O'Donnell 1968, วิโรจน์ สารรัตนะ 2555, ศิริ ถีอาสนา 2557, สุวดี อุปปินใจ 2565) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่ากระบวนการในทำงานอย่างเป็นระบบที่มีเป้าหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยการใช้ศาสตร์ ศิลป์ และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ผ่านการร่วมมือของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เช่น คน เงิน และอุปกรณ์ เพื่อให้การทำงานร่วมกันของบุคคลทุกฝ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้การบริหารต้องการการวางแผน การวิเคราะห์จัดองค์การ ชี้นำ ควบคุม และประสานงานอย่างรอบคอบ และการประสานงานที่ดีเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. หลักการบริหาร

หลักการบริหาร (วรรณชัย บุตรทองดี 2564, สุวดี อุปปินใจ 2565, หนึ่งฤทัย มั่นคง 2562, อัณศยา จิตใจ 2568, ขจร ศรีชวโนทัยและศิริวัฒน์ บุปผาเจริญ 2568) ได้ให้ความหมายของหลักการบริหารไว้ว่ากรอบแนวคิด กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติที่ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยครอบคลุมตั้งแต่การจัดการทรัพยากรพื้นฐาน (4M) การกำหนดกระบวนการและหน้าที่ของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ, และการเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในองค์กร โดยทั้งหมดนี้มุ่งไปสู่การ

สร้างมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพส่งเสริมในบริบทปัจจุบัน หลักการบริหารส่งเสริมความสามารถในด้านการปรับตัวและให้ความสำคัญด้านบุคลากร เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงเหมาะสมกับในยุคปัจจุบัน

3. หน้าที่การบริหาร

หน้าที่การบริหาร (Luther Gulick and Lyndall Urwick 1937, Harold Henri Fayol 1916, Black and Porter 2000, สุวดี อุปปินใจ 2565) ผู้ศึกษาได้สรุป หน้าที่การบริหาร มี 6 ประการ ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการบริหารองค์กร ซึ่งหมายถึงการกำหนดล่วงหน้าว่าจะทำอะไรและจะทำอย่างไรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนต้องมีการระบุผลงานที่ต้องการและวิธีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การวางแผนจึงต้องมีความชัดเจนและมีการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดองค์การคือการจัดสรรทรัพยากรและการเตรียมกิจกรรมที่จะมอบหมายให้กับบุคคลหรือกลุ่มคนดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดองค์การจะต้องมุ่งเน้นการกำหนดโครงสร้างองค์กร การแบ่งสายงานและตำแหน่งหน้าที่ รวมถึงการจัดการบุคลากรและทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งหวังให้กิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การประสานงาน (Coordinating: Co) หมายถึง การประสานงานคือการจัดการและควบคุมการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มคนในองค์กรให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร การประสานงานเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และบุคคลในองค์กร เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันตามแผนงานที่กำหนดไว้

3.4 การนำ (Leading) หมายถึง การนำเป็นกระบวนการที่สำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้ทำงานเพื่อบรรลุผลตามแผนที่กำหนดไว้ การนำเกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารภายในองค์กร และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันและมีความร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3.5 การกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluating) หมายถึง การกำกับติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ การกำกับติดตามนี้ช่วยให้องค์กรสามารถปรับปรุงและปรับแก้ไขสิ่งที่ไม่ตรงตามเป้าหมายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับกระบวนการทำงานในอนาคต

3.6 งบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการวางแผนการใช้จ่ายและการควบคุมการใช้จ่ายภายในองค์กร โดยต้องมีการกำหนดงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานต่าง ๆ และควบคุมไม่ให้การใช้จ่ายเกินจากที่กำหนดไว้ การงบประมาณช่วยให้ทราบถึงสถานะทางการเงินขององค์กรและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตัดสินใจในการบริหารองค์กร

4. กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร (สุวดี อุปปินใจ 2565, สุขสันต์ สุขสงคราม 2564, กฤติมา หาญมนตรี 2568) ได้ให้ความหมายของกระบวนการบริหาร 4 กระบวนการ ที่สำคัญ ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานอย่างรอบด้าน โดยใช้ข้อมูลจริงของนักเรียนเป็นฐาน ขั้นตอนนี้ครูต้องเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผ่านการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสังเกตพฤติกรรม และการพูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และคัดกรอง จำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามความต้องการ เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ การวางแผนที่ดีต้องกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีเป้าหมายการดูแลที่เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้ และมีตัวชี้วัดที่ใช้ตรวจสอบผลได้ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกันและนำไปปฏิบัติ

4.2 การปฏิบัติ (Do) หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง ครูต้องจัดกิจกรรมหรือมาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาสำหรับกลุ่มปกติ จัดมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังสำหรับกลุ่มเสี่ยง จัดการแก้ไขปัญหาเชิงเร่งด่วนสำหรับกลุ่มมีปัญหา และจัดโครงการเสริมศักยภาพพิเศษสำหรับกลุ่มที่มีความสามารถเฉพาะด้าน การปฏิบัติตามแผนต้องอาศัยการสื่อสารอย่างเหมาะสมระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ เช่น เวลา สื่อการสอน และการอบรมเสริมทักษะให้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้แผนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ตรวจสอบและประเมินผล (Check) หมายถึง การวิเคราะห์และสะท้อนผลของการดำเนินงานว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการ เช่น การสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม การติดตามผลการเรียน หรือการพูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้ การรายงานผลต้องชัดเจน แสดงให้เห็นทั้งด้านที่สำเร็จและด้านที่เป็นข้อบกพร่อง พร้อมเสนอแนวทางป้องกันข้อผิดพลาดในอนาคต กระบวนการตรวจสอบนี้สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพภายใน ที่เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (assessment for learning) มากกว่าการตัดสินเพียงครั้งเดียว

4. 4 การแก้ไขปัญหา (Act) หมายถึง การดำเนินการเมื่อพบความบกพร่องหรือผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หากตรวจสอบแล้วพบว่านักเรียนยังมีปัญหา ครูต้องแก้ไขที่สาเหตุ เช่น หากผลการเรียนต่ำ อาจปรับรูปแบบการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม หากมีปัญหาด้านพฤติกรรม อาจต้องร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อหามาตรการสนับสนุนที่เหมาะสม กระบวนการแก้ไขนี้ยังรวมถึงการปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน เช่น การปรับแผนการดูแลใหม่ การย้ำแนวนโยบายการป้องกัน หรือการจัดประชุมร่วมกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางใหม่ และควรมีการทบทวนแผนทุกปีเพื่อให้มั่นใจว่าแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

1. ความหมายของการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

การช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ (กรมสุขภาพจิต 2546, อัจฉราภรณ์ ปรางโท้ 2561, สุธารัตน์ มณีรัตน์ 2562, กนกวรรณ อุ่นจิตต์ 2565, พัชรา หงคำมี 2565) ได้ให้ความหมายของการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจนโดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอกบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต และมีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้

2. หลักการในการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

หลักการในการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ (กรมสุขภาพจิต 2546, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559, เทิดศักดิ์ ยะยอง 2562, ฐิติพร พิมพ์ชัย 2567) ได้สรุปหลักการในการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับไว้ว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น คือ ความเชื่อพื้นฐานที่ว่า มนุษย์ทกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งการจะพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. วัตถุประสงค์การช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

วัตถุประสงค์การช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559, กรรณสพร ผ่องมาส 2561, พรสุดา เหลืองสุข 2566,(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 2566) ได้สรุปวัตถุประสงค์การช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับไว้ว่า การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการบริการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ รวมถึงการกำกับติดตาม ช่วยเหลือเด็กอายุที่ถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับที่เข้าเรียนบ้างไม่เข้าเรียนบ้าง ติดตามเด็กที่มีแนวโน้มออกกลางคัน กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างน้อยจนจบการศึกษาภาคบังคับ เป็นการป้องกันไม่ให้เด็กหลุดระบบจากการศึกษา โดยการแนะนำให้คำปรึกษา และการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ให้มีความเจริญงอกงามและมีความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน องค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการดำเนินงานร่วมกันโดยผ่าน กระบวนการทำงานที่เป็นระบบอย่างชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ หรือเพื่อรับการประเมินได้

โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน มีการบันทึกหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้

4. องค์ประกอบของกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

องค์ประกอบของกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546, วิทยา จันทร์ศิลา 2561, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549) ได้สรุปองค์ประกอบของกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน มี 6 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

4. 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การที่ครูทำความเข้าใจนักเรียนแต่ละคนอย่างรอบด้าน โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจริง เช่น ประวัติครอบครัว สุขภาพ ผลการเรียน และพฤติกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูไม่ตัดสินด้วยการคาดเดา แต่สามารถเข้าใจและช่วยเหลือได้ตรงจุด วิธีการที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารหรือแบบสอบถาม การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการอยู่ร่วมกับเพื่อน การพูดคุยทั้งกับผู้ปกครองและตัวนักเรียนเพื่อเข้าใจสภาพแวดล้อมและปัญหาที่แท้จริง รวมถึงการบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้วางแผนการดูแลและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. 2 การคัดกรองและจำแนกนักเรียน หมายถึง กระบวนการพิจารณาข้อมูลเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความต้องการและสภาพปัญหา การคัดกรองที่เป็นระบบช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนได้อย่างชัดเจน และสามารถวางแผนดูแลได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม และผลการเรียน แล้วนำมาจำแนกออกเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเสี่ยงที่ต้องการการป้องกันและเฝ้าระวัง กลุ่มมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และกลุ่มพิเศษที่ควรได้รับการสนับสนุนศักยภาพเฉพาะด้านให้เต็มที่ การจำแนกในลักษณะนี้ทำให้ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด และลดความคลาดเคลื่อนในการดูแล

4. 3 การร่วมมือและการประสานงาน หมายถึงการ การทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการร่วมกันวางแผน แก้ไขปัญหา และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมและทันท่วงที วิธีการที่สำคัญประกอบด้วยการสื่อสารและประสานงานกับครูที่ปรึกษาและฝ่ายแนะแนวภายในโรงเรียน การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด การเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานสาธารณสุขหรือองค์กรท้องถิ่น รวมถึงการติดตามร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงที่นักเรียนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา และเพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. 4 การพัฒนาและแก้ไขปัญหา หมายถึง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจริงเป็นพื้นฐาน กระบวนการนี้ถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ วิธีการที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกทั้งในระดับห้องเรียนและรายบุคคล การกำหนดแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม เช่น การจัดการ

เรียนการสอนซ่อมเสริม การปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะกับความแตกต่างของผู้เรียน และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับทักษะชีวิต นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินประสิทธิภาพของแนวทางที่ใช้ ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ให้เป็น "คนไทย 4.0" ที่มีคุณภาพและสมรรถนะสอดรับกับศตวรรษที่ 21

4. 5 การแนะแนวและการเป็นที่ปรึกษา หมายถึง การแนะแนวและการเป็นที่ปรึกษา หมายถึง บทบาทของครูในการให้คำปรึกษา ชี้แนวทาง และแนะนำการดำเนินชีวิตแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิตประจำวัน และการวางแผนอนาคต วิธีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามาปรึกษาอย่างอิสระในบรรยากาศที่เป็นกันเอง การให้คำแนะนำด้านการเรียนต่อหรือการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ และฐานะครอบครัว การทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมและการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ตลอดจนการประสานงานกับผู้ปกครองเมื่อพบปัญหาที่ซับซ้อน เพื่อให้การแก้ไขเป็นไปอย่างรอบด้าน

4. 6 การติดตามและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและสะท้อนผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทราบว่างานที่ดำเนินการนั้นบรรลุผลจริงหรือไม่ และใช้ข้อมูลที่ได้มาเป็นฐานในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วิธีการสำคัญ ได้แก่ การประเมินผลทั้งระหว่างเรียนและหลังการช่วยเหลือ การบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้รายละเอียดสูญหาย การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงาน และการนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการนี้สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (assessment for learning) มากกว่าการใช้เพื่อตัดสินเพียงอย่างเดียว2.5 ปัจจัยความสำเร็จการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

5. ปัจจัยความสำเร็จการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

ปัจจัยความสำเร็จการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ (วิทยา จันทร์ศิลา 2561, กรมสุขภาพจิต 2546, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2560) ผู้ศึกษาได้สรุปปัจจัยความสำเร็จการช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

5. 1 ด้านคณะผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และสนับสนุนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ

5. 2 ด้านครูที่ปรึกษาและแนะแนว หมายถึง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูต้องมีทัศนคติที่ดี บุคลิกภาพที่เหมาะสม และทักษะในการให้คำปรึกษา การอบรมและพัฒนาทักษะสามารถช่วยให้ครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. 3 ด้านคณะกรรมการดำเนินงาน หมายถึง คณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มีบทบาทในการวางแผน ประสานงาน และติดตามการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการประชุมอย่างปรึกษากันอย่างสม่ำเสมอ และมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5. 4 ด้านความรู้ ทักษะ การเผยแพร่ข้อมูล หมายถึง การอบรมให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

5. 5 ด้านสื่อและเครื่องมือ หมายถึง ความพร้อมของสื่อและเครื่องมือ เช่น สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาภาคบังคับ

1. รูปแบบการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทย

รูปแบบการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทย(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2548, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559) ได้ระบุรูปแบบการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทยไว้ว่า การจัดการศึกษาของไทยแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแต่ละรูปแบบมีการดำเนินการที่แตกต่างกันตามบริบทของผู้ดำเนินการ และความต้องการของผู้เรียน โดยการแสวงหาความรู้ในแต่ละรูปแบบจะเน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. นโยบาย แนวทางในการดูแลนักเรียนให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ

นโยบาย แนวทางในการดูแลนักเรียนให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 2555-2559, สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2549) ได้สรุปนโยบาย แนวทางในการดูแลนักเรียนให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับจำเป็นต้องอาศัยกลไกการดำเนินงานเชิงบูรณาการและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างหลักประกันทางการศึกษาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุป

การบริหารถือเป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยศาสตร์ ศิลป์ และทักษะในการจัดการทรัพยากรผ่านความร่วมมือของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป การบริหารมีหลักสำคัญที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ เช่น การจัดการทรัพยากรพื้นฐาน การกำหนดหน้าที่กระบวนการบริหาร และการพัฒนาพฤติกรรมองค์กรให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน หน้าที่บริหารสำคัญ ได้แก่ การวางแผน

การจัดองค์การ การประสานงาน การนำ การกำกับติดตามประเมินผล และการจัดทำงบประมาณ ซึ่งทั้งหมดช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนด

กระบวนการบริหารประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการแก้ไขปรับปรุง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการบริหารจัดการในทุกระดับ โดยเฉพาะในบริบทสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยข้อมูลจริงของผู้เรียนเพื่อพัฒนากิจกรรมและการดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

การช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีทักษะชีวิตที่เหมาะสม หลักการสำคัญอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้เมื่อได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง วัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือนักเรียน คือ การป้องกันไม่ให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา การติดตามนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคัน และการให้บริการช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนเติบโตอย่างมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

องค์ประกอบของกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองและจำแนกนักเรียน การประสานความร่วมมือ การพัฒนาและแก้ไขปัญหา การแนะแนวและการให้คำปรึกษา และการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบและใช้ข้อมูลจริงเพื่อให้การช่วยเหลือมีคุณภาพ ปัจจัยความสำเร็จประกอบด้วยบทบาทของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา คณะทำงาน ความรู้และทักษะของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงความพร้อมของสื่อและเครื่องมือที่ใช้สนับสนุนงาน

รูปแบบการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทย ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาและนโยบายระดับชาติ การแก้ปัญหานักเรียนหลุดจากระบบจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานแบบบูรณาการระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และภาครัฐ เพื่อให้เกิดหลักประกันทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารและการช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับมีแนวทางร่วมกัน คือการจัดการอย่างเป็นระบบโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการวางแผนที่มีข้อมูลจริงเป็นฐาน การประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการดำเนินงานแบบวงจรต่อเนื่อง การวางแผน(Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุงแก้ไข (Act) แนวคิดสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่คือการมอง “การบริหารในสถานศึกษา” และ “การช่วยเหลือนักเรียน” เป็นกระบวนการเดียวกันที่เกื้อหนุนกัน โดยการบริหารทรัพยากรบุคลากร และนโยบายที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อการป้องกันการหลุดออกจากระบบของผู้เรียน นอกจากนี้การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ การใช้ข้อมูลรายบุคคล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานรัฐ เป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความเท่าเทียมและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น.

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ อุ่นจิตต์. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 1*(12), 29-30.

กรรณสพร ผ่องมาส. (2561). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

กฤติมา หาญมนตรี. (2568). การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมบูรณาการกับวงจรคุณภาพ PDCA. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 6*(1), 382-383.

กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือ วิทยากรระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ฐิติพร พิมพ์ชัย. (2567). หลักพุทธธรรมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2*(3), 18-19.

เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้กระบวนการบศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พัชรา หงคำมี. (2565). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.* ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรสุดา เหลืองสุข. (2566). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.* ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.* ทิพย์วิสุทธิ์.

วิทยา จันทร์ศิลา.(2561).*การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

สุขสันต์ สุขสงคราม. (2564). แนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) กับการบริหารแบบพระพุทธศาสนา. *วารสารธรรมวัตร, 2*(1), 42-44.

สุธารัตน์ มณีรัตน์. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย ภัทรบูรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวดี อุปปินใจ, และคณะ. (2565). *การนิเทศและการพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). โรงพิมพ์ชอบพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2548). *แนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ*. กระทรวงฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.* พริกหวานกราฟิก.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวทางสนับสนุนให้เด็กได้เข้าเรียนและเรียนต่อเนื่องจนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี*. เสมาธรรม กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 -2559*. สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อความล้มเหลวทางการเรียน.* สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์ สกสค. (ลาดพร้าว).

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2568). *คู่มือครูระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-2 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6).* https://dmh-elibrary.org/items/show/1099

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2566). *คู่มือ แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่น และออกกลางคัน "พาน้องกลับมาเรียน".* กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *คู่มือเกณฑ์การคัดกรอง โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นธุรกันดาร.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดาเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.* องค์การค้ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

อัจฉราภรณ์ ปรางโท้. (2561). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

Black, J. Stewart and Porter, Lyman W. (2000). *Management: Meeting new challenges.* Prentice Hall.

Cohen, D. (1998). *Managing knowledge in the new economy.* The Conference Board.

Gulick, L. (1937). *Paper on the science of administration. In L. Gulick & L. Urwick (Eds.), Notes on the theory of organization (p. 13).* Institute of Public Administration.

Henri Fayol. (1979). *GENERAL AND INDUSTRIAL MANAGEMENT.* Sir Isaac Pitman & Sons, Ltd.